

महाराष्ट्र शिक्षण समिती द्वारा संयोजित

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा

ता. निलंगा जि. लातूर

पर्यावरण प्रकल्प कार्य पुस्तिका

महाराष्ट्र शिक्षण समिती द्वारा संचलित

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा

प्रमाणपत्र

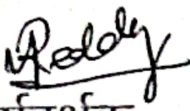
प्रमाणपत्र देण्यात येते की, कुमार / कुमारी: चोपने दिपक

काशीनाथ इयत्ता B.A.T.Y. हजेरी क्रमांक 39
शैक्षणिक वर्ष २०२३ मधील प्रकल्प कार्य Soil pollution

या विषयावर मार्गदर्शक शिक्षक / प्राध्यापकाच्या मार्गदर्शनाखाली अपेक्षित सर्व कामकाज, माहिती संकलन व अहवाल लेखन विद्यापीठाच्या कला लेखन नियमाप्रमाणे प्रकल्प कार्य तयार केलेले आहे. सदर प्रकल्प कार्य हे संबंधित विद्यार्थ्याने स्वतः संकलित केलेले आहे.

सदर प्रकल्प कार्य हे संबंधित विद्यार्थ्याने स्वतः संकलित केलेल्या लेखन सामग्रीवर आधारित असून स्वतःच्या हस्ताक्षरात लिहिले आहे.

दिनांक : 18/10/2023

मार्गदर्शक

परिक्षक

प्राचार्य / उपप्राचार्य
Principal
Maharashtra Mahavidyalaya
Nilanga 413521 Dist Latur

महाराष्ट्र शिक्षण समिती द्वारा संचलित

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा

ता. निलंगा जि. लातूर

पर्यावरण

प्रकल्प कार्य लेखन वही

(Environmentakl Project Work Book)

विद्यार्थ्यांचे नांव — अनाकडे जिल्हा दत्तात्रय

वर्ग B.A. 17 तुकडी _____ क्रमांक _____

प्रकल्प कार्याचे शिर्षक _____

प्रकल्प स्वरूप : वैयक्तीक / गटामध्ये :

१) _____

२) _____

३) _____

प्रकल्प मार्गदर्शकाचे नाव : रेड्डी व्ही. ए.

प्रकल्प मार्गदर्शकाचे नांव : _____

अनुक्रमणिका

अ.क्रं.	घटकाचे नाव	पान क्रं.
1	प्रस्तावना.	
2.	मृदा प्रदूषणाची व्याख्या	
3.	मृदा प्रदूषणाचे महत्त्व.	
4.	मृदा प्रदूषणाचे उद्दीष्टे.	
5.	मृदा प्रदूषणाची कार्यपद्धती	
6.	मृदा प्रदूषणाची कारणे	
7.	मृदा प्रदूषणाचे स्तोत्र.	
8.	मातीच्या गुणवत्तेचे मूल्यामापन	
9.	मृदा प्रदूषणाचे परिणाम.	
10	मृदा प्रदूषण रोखण्यासाठी उपाययोजना	
11.	मृदा प्रदूषणाची निरीक्षणे.	
12.	मृदा प्रदूषणाची निष्कर्ष.	
13.	संदर्भ	

प्रस्तावना :-

पर्यावरणात असणारे काही नैसर्गिक तसेच मानव निर्मित हाटक जेव्हा पर्यावरणास हानी पोहोचवण्यात येतात तेव्हा पर्यावरणामध्ये अस्मित्वात असणाऱ्या अनेक घटकामध्ये अस्मितेने निर्माण होतो. आणखी त्याचा परिणाम हा त्या घटकाच्या मुख्यत्वे जेव्हा घटकाच्या अस्मितेलाच होतो. आज पृथ्वीवर अनेक नैसर्गिक आणखी मानव निर्मित घटकांचा परिणाम होऊन मानवासमोर मोठ्या मोठ्या पर्यावरणीय समस्या हे महा प्रदूषण ही त्यापैकी एक प्रमुख समस्या आहे. सर्वसाधारणपणे कोव्याही वस्तूचे किंवा पदार्थाचे अस्मितेने दुष्प्रतिक्रिया म्हणजे प्रदूषण होय. पर्यावरणीय प्रदूषण हे नैसर्गिक घटनांमुळे व मानवाच्या कृतीमुळे निर्माण होतो. पृथ्वीवर इतक्या अस्मितेच्या जमीनीचा वापर माणसू विविध कारणांसाठी करतो. त्यामध्ये वसाहती, शेती, वनस्पती, उद्योगधंदे, खाणकाम, जनसोह इ. घटकांचा समावेश होतो. महा ही महत्त्वाची नैसर्गिक साधनसंपत्ती आहे. पृथ्वीच्या एकूण क्षेत्रफळापैकी 29% भाग महावराने व्यापला आहे. या 29% भागापैकी अर्धा भाग वर्षाच्छादित, काही भाग वाळवंटी व काही भाग पर्वत व डोंगर यांनी व्यापलेली आहे.

मृदा प्रदूषणाची व्याख्या :-
 "ग्रहणीय नैसर्गिक
 भौतिक, जैविक व रासायनिक अवयुजांमार्फत
 नैसर्गिक रित्या व मानवी कृत्यांमूळे जे
 बदल उद्भव येतात. त्यांमूळे तिची उत्पादकता
 कमी होते. तसेच त्या मृदेचे प्रदूषण
 झाले असे म्हणतात.
 या प्रदूषित पाणी टाकाव पदार्थांच्या
 क्षतिग्रस्तांमूळे जमिनीची उत्पादकता
 मंदावते किंवा ग्राह्यता कमी होते.

मृदा प्रदूषणाचे महत्त्व :-
 पृथ्वीवर इतर धरणाप्रमाणेच
 माती हा देखील एक महत्त्वाचा धरण
 आहे. परंतु आज उपयोग हानिकारक वीर
 पदार्थां सोडपाची प्रक्रिया न करता जसेच्या
 तसे जमिनीमध्ये सोडल्याने मोठ्या
 प्रमाणावर माती घडून येते. त्याचप्रमाणे
 शेतीमध्ये रासायनिक द्रव्यांची अतिवापर
 केल्याने तसेच कचरा जाळ्याने मृदा
 प्रदूषित होते. वाढत्या लोकसंख्या निवारा
 उपलब्ध व्हावा यासाठी जंगलतोड करून
 जागा उपलब्ध केली जाते. परंतु
 मोठ्या प्रमाणावर केलेल्या या
 जंगलतोडींमूळे जमिनीची धूपमोठ्या
 प्रमाणावर होते. ज्याप्रमाणे सजीवांना
 पाणी व हवा असते त्याप्रमाणे
 मातीही खूप महत्त्वाची असते.

